



UNIONENS HØJTSTÅENDE
REPRÆSENTANT FOR
UDENRIGSANLIGGENDER
OG SIKKERHEDSPOLITIK

Bruxelles, den 10.6.2020
JOIN(2020) 8 final

**FÆLLES MEDDELELSE TIL EUROPA-PARLAMENTET, DET EUROPÆISKE
RÅD, RÅDET, DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Bekæmpelse af desinformation om covid-19 - sådan får vi styr på fakta

DA

DA

INDLEDNING

Pandemien forårsaget af covid-19-virusset ("coronavirus") er blevet ledsaget af en hidtil uset "infodemi"¹. En overflod af information om virusset², som ofte er urigtig eller unøjagtig, og som hurtigt spredes via de sociale medier, kan ifølge Verdenssundhedsorganisationen (WHO) skabe forvirring og mistillid og undergrave en effektiv indsats for at beskytte folkesundheden.

Denne infodemi næres af folks mest grundlæggende bekymringer. Isolationsforanstaltningerne har tvunget millioner af mennesker til at blive i deres hjem. Dette har medført øget brug af sociale medier, bl.a. som et middel til at få adgang til information, men samtidig har onlineplatforme, faktatjekkere og brugere af sociale medier rapporteret millioner af ukorrekte eller vildledende opslag³. Der er tale om et nyt virus, og hullerne i vores viden har vist sig at være en ideel grobund for falske eller vildledende fortællinger.

Denne situation kræver en mere koordineret indsats, der bygger videre på handlingsplanen for bekæmpelse af desinformation⁴ og er i overensstemmelse med vores demokratiske værdier, for at imødegå de risici, der opstår for åbne samfund. Vores fælles værdier og demokratiske institutioner, herunder ytringsfrihed og frie og pluralistiske medier, er hjørnesten i vores samfunds modstandsdygtighed over for de udfordringer, der følger med covid-19-pandemien.

Som svar på opfordringen fra Det Europæiske Råd⁵ og EU's udenrigsministre⁶ samt på Europa-Parlamentets bekymringer fokuserer denne fælles meddelelse på den umiddelbare reaktion på desinformation om coronaviruspandemien. Med udgangspunkt i de skridt, der allerede er taget, undersøges det, hvilke konkrete foranstaltninger der yderligere kan iværksættes hurtigt på grundlag af de eksisterende ressourcer.

Meddelelsen fremhæver også områder, hvor krisen har afdækket mere grundlæggende udfordringer, der skal vurderes yderligere, efterhånden som krisen udvikler sig, og tages op som led i den bredere indsats for at styrke demokratiet, der vil blive beskrevet i den europæiske handlingsplan for demokrati, som kommissionsformand Ursula von der Leyen

¹ Dette udtryk er blevet anvendt og forklaret af WHO: "En infodemi er en overdreven mængde oplysninger om et problem, som gør det vanskeligt at finde en løsning. Infodemier kan sprede misinformation (ubevidst forkerte oplysninger) og desinformation (bevidst vildledende oplysninger) og rygter under sundhedskriser. De kan hæmme en effektiv indsats for at beskytte folkesundheden og skabe forvirring og mistillid blandt mennesker": https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200305-sitrep-45-covid-19.pdf?sfvrsn=ed2ba78b_4.

² Ifølge Europa-Kommissionens daglige medieovervågning er der flere hundrede tusinde covid-19-relaterede artikler (https://ec.europa.eu/jrc/en/covid-19-media-surveillance?solsort=ds_created%20desc), og emnet er nævnt millioner af gange på de sociale medier verden over.

³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/corona_fighting_disinformation.pdf

⁴ JOIN(2018) 36 final af 5. december 2018.

⁵ Den 26. marts 2020 nåede medlemmerne af Det Europæiske Råd til enighed om en fælles erklæring, hvori de forpligtede sig til resolut at bekæmpe desinformation med gennemsigtig, rettidig og faktabaseret kommunikation om, hvad de gør, og dermed styrke deres samfunds modstandsdygtighed. Kommissionen og den højtstående repræsentant blev opfordret til at deltage fuldt ud i den fælles indsats og aflægge rapport om indsatsen til Rådet. <https://www.consilium.europa.eu/media/43076/26-vc-euco-statement-en.pdf>

⁶ Den 3. april 2020 drøftede EU's udenrigsministre deres bekymringer angående misinformation og desinformation og behovet for fortsat at bekæmpe den negative indvirkning på samfundet og menneskers liv og folkesundheden. De understregede behovet for at intensivere den fælles indsats i kampen mod desinformation gennem et tæt samarbejde mellem EU-institutionerne, medlemsstaterne og de sociale medier. <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2020/04/03/>

har varslet i sine politiske retningslinjer⁷. Målet er yderligere at styrke EU's indsats for at imødegå desinformation og hele tiden være i stand til at tackle nye former for trusler og manipulation samt at støtte frie og uafhængige medier. Den kommende retsakt om digitale tjenester⁸ er led i denne omfattende strategi.

Hidtidige EU-foranstaltninger mod desinformation

Europa-Kommissionen og den højtstående repræsentant redegjorde for deres tilgang til bekæmpelse af desinformation i 2018⁹. Handlingsplanen for bekæmpelse af desinformation er forankret i europæiske værdier og grundlæggende rettigheder, navnlig ytringsfriheden. Den opridser en tilgang, der dækker samfundet som helhed, og som skal styrke samarbejdet mellem nøgleaktører såsom offentlige myndigheder, journalister, forskere, faktatjekkere, onlineplatforme og civilsamfundet. Den bygger på erfaringerne siden 2015 fra East StratCom-taskforcen, som blev oprettet i Tjenesten for EU's Optræden Udadtil (EU-Udenrigstjenesten) for at bekæmpe desinformationskampagner med oprindelse i Rusland.¹⁰ Et vigtigt element i handlingsplanen fra 2018 går ud på at tilskynde platforme til at gennemføre den selvregulerende adfærdskodeks om desinformation, som de var blevet enige om efter Kommissionens meddelelse fra april 2018¹¹. I marts 2019 blev der oprettet et system til hurtig varsling med henblik på at lette kontakten mellem desinformationsekspertes fra EU-institutionerne og medlemsstaterne og fremme udveksling af analyser og bedste praksis, f.eks. om proaktiv kommunikation og effektiv reaktion, mellem regeringer. Et andet centralt element i handlingsplanen er et øget internationalt samarbejde, bl.a. inden for rammerne af G7 og NATO. Desuden har Europa-Kommissionen og Europa-Parlamentet udviklet en aktiv kommunikationspolitik og kampagne for aflivning af myter, der omfatter aktiviteter på regionalt og lokalt plan.

1. HOVEDUDFORDRINGERNE I FORBINDELSE MED COVID-19-INFODEMIEN OG DE NÆSTE SKRIDT TIL AT TACKLE DEM

Covid-19-infodemiens har krævet en hurtig reaktion fra EU og dets medlemsstater. Desinformation kan få alvorlige konsekvenser: Det kan få folk til at ignorere den officielle sundhedsrådgivning og udvise risikoadfærd eller få negative følger for vores demokratiske institutioner, vores samfund og vores økonomiske og finansielle situation. Ud over målrettede desinformationskampagner fra udenlandske og nationale aktører, der forsøger at underminere vores demokratier og EU's og de nationale eller regionale myndigheders troværdighed, har krisen medført nye risici for, at mennesker bliver udnyttet og bliver ofre for kriminel adfærd. Bekæmpelse af strømmen af misinformation, desinformation og udenlandske påvirkningsoperationer, herunder gennem proaktiv og positiv kommunikation, kræver en indsats på EU-plan: EU må udnytte sine eksisterende redskaber og samarbejde med medlemsstaternes kompetente myndigheder, civilsamfundet, sociale medier såvel som på internationalt niveau for at styrke

⁷ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_da.pdf

⁸ Den offentlige høring er i gang: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/ip_20_962

⁹ Handlingsplanen for bekæmpelse af desinformation fra 2018 (JOIN(2018) 36 final af 5. december 2018) bygger på den politiske tilgang, der er beskrevet i Kommissionens meddelelse "Bekæmpelse af desinformation på internettet: en europæisk tilgang", COM(2018) 236 final af 26.4.2018.

¹⁰ Taskforcen udvikler kommunikationsprodukter og kampagner med fokus på at forklare EU's politikker bedre i landene i Det Østlige Partnerskab (Armenien, Aserbajdsjan, Hviderusland, Georgien, Moldova og Ukraine). Den støtter også bredere EU-tiltag for at styrke mediemiljøet i regionen. Den rapporterer om og analyserer tendenser vedrørende desinformation, forklarer og afslører falske og vildledende fortællinger og skaber øget bevidsthed om desinformation, der stammer fra den russiske stat og russiske kilder.

¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>

europæernes modstandsdygtighed¹². Dette arbejde skal udføres under fuld respekt for ytringsfriheden og andre grundlæggende rettigheder og demokratiske værdier.

Følgende ikke-udtømmende liste over eksempler illustrerer, hvor kompleks situationen under covid-19-krisen er:

- Den information, der er i omløb, omfatter farlige og vildledende sundhedsoplysninger med falske påstande (f.eks. "det hjælper ikke at vaske hænder" eller "coronaviruset er kun en fare for de ældre"). Et sådant indhold er ikke nødvendigvis ulovligt, men kan bringe menneskeliv direkte i fare og alvorligt undergrave indsatsen for at inddæmme pandemien. Én måde at reagere på er, at nøgleaktører såsom offentlige myndigheder, medier, journalister, onlineplatforme, faktatjekkere og civilsamfundet stiller let synlige, autoritative sundhedsoplysninger til rådighed. En anden er at styrke borgernes evne til at genkende og reagere på denne slags desinformation. Når der er tale om ulovlig adfærd, bør de kompetente myndigheder gribe problemet an i overensstemmelse med gældende retsregler.
- Konspirationsteorier kan være til fare for menneskers sundhed, skade samhørigheden i samfundet, føre til vold i det offentlige rum og skabe social uro. Det gælder f.eks. de verserende teorier og myter om, at 5G-anlæg spreder coronavirus, der har ført til angreb på 5G-master, og om, at en bestemt etnisk eller religiøs gruppe er kilden til virussets spredning, der har medført en bekymrende stigning i mængden af covid-19-relateret antisemitisk indhold. Disse former for desinformation kræver en styrket indsats i alle dele af samfundet, herunder hos kompetente myndigheder, medier, journalister, faktatjekkere, civilsamfundet og onlineplatforme, så myterne øjeblikkeligt aflives, oplysningerne nedgraderes eller eventuelt slettes, eller der gribes ind over for de pågældende brugerkonti på anden vis.
- Ulovlig hadefuld tale (f.eks. som følge af desinformation om, at en bestemt etnisk eller religiøs gruppe er skyld i spredningen af covid-19-virusset, der har medført en bekymrende stigning i mængden af covid-19-relateret racistisk og fremmedfjendsk indhold) er underlagt reglerne om, at platforme og myndigheder skal sørge for, at ulovligt indhold fjernes, og om at de kompetente myndigheder skal gribe ind i henhold til medlemsstaternes straffelove, i overensstemmelse med henstillingen om foranstaltninger til effektiv bekæmpelse af ulovligt indhold på nettet¹³.
- Svindel over for forbrugere (f.eks. salg af "mirakelprodukter" med uunderbyggede sundhedsanprisninger) er ulovlig og skal bekæmpes af forbrugerbeskyttelsesmyndigheder og onlineplatforme.
- Cyberkriminalitet (f.eks. hacking/phishing, hvor covid-19-relaterede links bruges til at sprede malware) kræver direkte indgreb fra de retshåndhavende myndigheders side samt oplysningskampagner over for IT-brugerne¹⁴.
- Udenlandske aktører og visse tredjelande, navnlig Rusland¹⁵ og Kina¹⁶, har iværksat målrettede påvirkningsoperationer og desinformationskampagner om covid-19 i EU,

¹² Yderligere oplysninger om EU's reaktion på desinformation: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/corona_fighting_disinformation.pdf
https://eeas.europa.eu/topics/countering-disinformation_en

¹³ Kommissionens henstilling af 1. marts 2018 om foranstaltninger til effektiv bekæmpelse af ulovligt indhold på nettet (C(2018) 1177 final).

¹⁴ Selvom desinformation ikke i sig selv er af kriminel karakter, kan nogle af dens aspekter være forbundet med kriminalitet. Europol har oprettet en webside om, hvordan privatpersoner og virksomheder beskytter sig mod covid-19-relateret cyberkriminalitet <https://www.europol.europa.eu/staying-safe-during-covid-19-what-you-need-to-know>.

dets nabolande og globalt i et forsøg på at undergrave den demokratiske debat og forværre den sociale polarisering og samtidig forbedre deres eget image i covid-19-sammenhæng.

På denne baggrund er en af de erfaringer, der kan drages af denne krise, at det er nødvendigt at skelne klart mellem de forskellige former for urigtigt eller vildledende indhold, som infodemien har vist sig at omfatte, og at træffe passende modforholdsregler. I den forbindelse er det vigtigt for det første at skelne mellem ulovligt indhold og indhold, der er skadeligt, men ikke ulovligt. For det andet er det vigtigt at fastslå, om hensigten er at føre offentligheden bag lyset, at skade offentligheden eller at opnå økonomisk gevinst. Hvis der ikke er tale om en sådan hensigt, f.eks. hvis privatpersoner deler urigtige oplysninger med venner og familie i god tro, kan det pågældende indhold betragtes som misinformation. Foreligger der derimod en sådan hensigt, betyder det ifølge definitionen i Kommissionens meddelelse fra april 2018¹⁷, at indholdet må betegnes som desinformation.

Tredjelandeaktørers påvirkningsoperationer kan omfatte en række tiltag, bl.a. ovennævnte metoder, i forskellige kombinationer. I denne forstand kan desinformation være et led i en påvirkningsoperation. Ofte anvendes der andre tiltag og taktikker til manipulerende indblanding¹⁸, f.eks. forstærkelse af budskaber gennem manipulerende adfærd, koordineret brug af falske konti, automatiserede bots og andre midler til kunstigt at øge populariteten af bestemt indhold. En sådan koordinering viser, at det er hensigten at anvende urigtige eller vildledende oplysninger for at forvolde skade.

Der er behov for en nøje gennemtænkt reaktion fra alle dele af samfundet, alt afhængigt af, hvor alvorlig skaden er, hvad hensigten er, hvilken formidlingsform der benyttes, hvilke aktører der er involveret, og hvor de kommer fra. Misinformation kan således imødegås gennem målrettede tiltag for at tilbagevise urigtige oplysninger og punktere myter samt øge brugernes mediekendskab. Desinformation skal derimod imødegås med andre midler, herunder foranstaltninger på regeringsplan som nærmere beskrevet i bl.a. handlingsplanen for bekæmpelse af desinformation. Platformene er nødt til at bremse koordineret manipulerende adfærd og sikre øget gennemsigtighed omkring bevidste skadelige påvirkningsoperationer.

Alle ovennævnte afhjælpende foranstaltninger bør gennemføres under fuld overholdelse af de grundlæggende rettigheder, navnlig ytringsfriheden.

Erfaringerne fra covid-19-krisen har vist, at EU med fordel kunne koordinere sine politiske tiltag bedre og reagere hurtigere. For at vi kan tackle disse udfordringer på en fornuftig og effektiv måde, må vi have en indgående forståelse af problemet og dokumentation for dets følger. Efterhånden som covid-19-krisen udvikler sig, må EU videreudvikle sin indsats for at afhjælpe de afslørede mangler og bedre forstå og forudse kommende udfordringer. For eksempel bliver desinformation og misinformation om en mulig covid-19-vaccine ved med at florere og vil sandsynligvis gøre det

¹⁵ www.EUvsDisinfo.eu har over 500 eksempler på pro-russisk desinformation i sin offentligt tilgængelige database, og EU-Udenrigstjenesten har beskrevet fremmede staters aktiviteter i sine offentlige analyserapporter.

¹⁶ Se f.eks.: <https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid19-pandemic-updated-23-april-18-may/>

¹⁷ Se fodnote 9.

¹⁸ Rådets konklusioner om supplerende tiltag for at styrke modstandsdygtigheden og imødegå hybride trusler (dokument 14972/19 af 10. december 2019).

vanskeligere at udbrede vaccinen, når den foreligger. Koordinering og samarbejde med aktører på både EU-plan og globalt plan samt med WHO og onlineplatforme er afgørende, for at vi kan overvåge og reagere effektivt på disse udfordringer.

På grundlag af de erfaringer, der er gjort hidtil med at bekæmpe covid-19-relateret desinformation, kan EU træffe yderligere konkrete foranstaltninger på kort sigt for at bevidstgøre europæerne om desinformation og opbygge et bedre samarbejde inden for EU og med EU's partnere rundt om i verden. Alle EU-institutionerne skal engagere sig i en fælles indsats, der supplerer medlemsstaternes tiltag og tilføjer merværdi, f.eks. i form af analysekapacitet og adgang til platforme.

Disse tiltag bør også bidrage til EU's fremtidige arbejde vedrørende desinformation, navnlig den kommende evaluering af adfærdskodeksen og den europæiske handlingsplan for demokrati. Problemets sikkerhedsdimension bør også afspejles i den nye strategi for sikkerhedsunionen.

2. STYRKELSE AF STRATEGISK KOMMUNIKATION I OG UDEN FOR EU

Siden begyndelsen af covid-19-krisen har klar og lettilgængelig kommunikation og korrekt information været afgørende for at beskytte befolkningens sundhed. Ved siden af de nationale informationskanaler har EU spillet en rolle i denne forbindelse gennem sine institutioner, multiplikatorer og netværk i medlemsstaterne, nabolandene og andre lande. Arbejdet har omfattet en effektiv proaktiv kommunikationsindsats for at fremme sundhedsoplysninger¹⁹, hvis pålidelighed kan verificeres, informere borgerne samt tredjelandspartnere om EU's bestræbelser på at tackle krisen²⁰ og øge bevidstheden om risikoen for desinformation. I marts 2020 oprettede Kommissionen en særlig webside med det formål at afkræfte falske påstande om covid-19, fremme autoritativt indhold og bidrage til at holde fakta og fiktion adskilt, f.eks. ved at imødegå fortællinger om manglende solidaritet i EU²¹.

Ligesom selve pandemien er den infodemi, der omgiver covid-19, en global udfordring. Siden krisen begyndte, har Kommissionen og den højtstående repræsentant samt medlemsstaterne arbejdet tæt sammen i internationale fora såsom G7 (navnlig via mekanismen for hurtig reaktion) og NATO. EU-Udenrigstjenesten har også optrappet sine bestræbelser på at gribe ind over for udenlandske påvirkningsoperationer, offentliggøre regelmæssige rapporter med analyser af informationsmiljøet i denne henseende og dele sine resultater med civilsamfundet, medierne og ekspertkredse²². EU's system til hurtig varsling er blevet anvendt til at udveksle oplysninger og analyser med henblik på at skabe et dækkende billede af informationsmiljøet omkring covid-19. Europol har udsendt en særlig rapport²³ og overvåger systematisk covid-19-pandemiens virkning på området cyberkriminalitet samt udarbejder ajourførte trusselsbilleder og vurderinger af den mulige videre udvikling på dette kriminalitetsområde. Mere generelt har EU arbejdet på at imødegå vildledende fortællinger, f.eks. om EU's påståede manglende bistand til dets partnere, med målrettede kommunikationskampagner i hele verden. Disse kampagner er blevet nøje koordineret med WHO. I betragtning af de risici og trusler, der er forbundet

¹⁹ F.eks. fra Det Europæiske Center for Forebyggelse af og Kontrol med Sygdomme: <https://www.ecdc.europa.eu/en>

²⁰ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_da

²¹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/fighting-disinformation_da

²² <https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid19-pandemic-updated-23-april-18-may/>

²³ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/catching-virus-cybercrime-disinformation-and-covid-19-pandemic>

med udenlandske påvirkningsoperationer, er der på trods af de foranstaltninger, der er truffet siden krisens begyndelse, fortsat behov for yderligere at forbedre EU's kapacitet til at levere rettidige, konsekvente, sammenhængende og synlige budskaber til målgrupper uden for EU med særlig vægt på EU's umiddelbare nabolande, Afrika, Asien og Latinamerika.

Foranstaltninger

- Kommissionen og den højtstående repræsentant vil:
 - investere yderligere i deres strategiske kommunikationskapacitet i overensstemmelse med handlingsplanen for bekæmpelse af desinformation og optrappe samarbejdet og koordineringen med medlemsstaterne på dette område
 - intensivere brugen af eksisterende ordninger for at fremme konkret samarbejde med medlemsstaterne og internationale partnere om strategisk kommunikation, herunder gennem Kommissionens samarbejdskanaler med medlemsstaterne og EU-Udenrigstjenestens taskforce for strategisk kommunikation
 - oprette en særlig sektion i systemet til hurtig varsling for at lette udvekslingen af covid-19-relevant kommunikationsmateriale mellem EU-medlemsstaterne og de relevante EU-institutioner
 - yderligere styrke EU-delegationernes kapacitet på områderne strategisk kommunikation og offentligt diplomati og arbejde tæt sammen med EU-medlemsstaternes diplomatiske netværk og med tredjelandes regeringer og civilsamfund.
- Kommissionens repræsentationer i medlemsstaterne vil spille en mere aktiv rolle i nationale debatter og levere faktabaseret information med fokus på situationen i de pågældende lande, navnlig ved brug af sociale medier.

3. ET BEDRE SAMARBEJDE I EU

Bekæmpelsen af desinformation, misinformation og udenlandske påvirkningsoperationer under covid-19-krisen har bevist, at samarbejde mellem EU-institutionerne og medlemsstaterne er absolut nødvendigt for at sikre et konsekvent budskab og en sammenhængende indsats. Der bør træffes yderligere foranstaltninger for at strømline og styrke kapaciteten²⁴ ²⁵, forbedre risikoanalysen og yderligere udvikle en regelmæssig rapportering. Det er også nødvendigt, at samarbejdet i EU omfatter platformene og andre vigtige interessenter såsom nationale kompetente myndigheder, forskere og faktatjekkere.

En vigtig forudsætning for at sikre, at alle initiativer supplerer hinanden, er, at medlemsstaterne er klar over, hvilke instrumenter der er til rådighed. Krisen har vist, at dette ikke altid er tilfældet. Der har været forsøg på at forbedre koordineringen mellem forskellige aktører, f.eks. ved hjælp af krydsreferencer mellem de forskellige websider om desinformation om covid-19, men de er beskedne i forhold til behovet.

²⁴ F.eks. Rådets arbejdsgruppe om information, systemet til hurtig varsling, EU's integrerede ordninger for politisk kriserespons (IPCR), Udvalget for Sundhedssikkerhed og Netværket for Krisekommunikation.

²⁵ Se også Europa-Parlamentets beslutning af 17. april 2020 om en EU-koordineret indsats til bekæmpelse af covid-19-pandemien og dens konsekvenser, hvori der også opfordres til EU-tiltag mod desinformation om covid-19 (P9_TA-PROV (2020) 0054).

Foranstaltninger

- Kommissionen vil foreslå de øvrige institutioner at oprette og afprøve ordninger²⁶ til at forbedre koordineringen vedrørende covid-19-relateret desinformation inden for de eksisterende rammer og til at udveksle vurderinger og analyser.
- Medlemsstaterne bør i højere grad anvende systemet til hurtig varsling og andre passende midler til at styrke samarbejdet med EU-institutionerne og med hinanden, navnlig vedrørende vurdering af informationsmiljøet og situationsbevidsthed.
- På grundlag af erfaringerne fra det europæiske valgsamarbejdsnetværk vil Kommissionen lette udvekslingen af bedste praksis om specifikke spørgsmål vedrørende desinformation som f.eks. mikromålretning.

4. SAMARBEJDE MED TREDJELANDE OG INTERNATIONALE PARTNERE

Desinformation og udenlandske påvirkningsoperationer vedrørende covid-19 er ikke udelukkende rettet mod EU og de enkelte medlemsstater. Tredjelande, internationale samarbejdsorganisationer og det multilaterale system generelt har også været mål for desinformation²⁷.

I betragtning af de risici og trusler, som desinformationskampagner udgør, er EU begyndt at levere rettidige, konsekvente, sammenhængende og synlige budskaber til målgrupper uden for EU, navnlig i EU's umiddelbare nabolande, Vestbalkan og Afrika. For eksempel er der for at imødegå fortællinger om EU's manglende bistand til tredjelande iværksat kommunikationskampagner i flere lande, herunder i det europæiske naboskabsområde. Kommissionen og EU-Udenrigstjenesten arbejder også tæt sammen med WHO og andre internationale partnere om at synliggøre EU's covid-19-bistand og dens positive virkninger i praksis, herunder gennem Team Europe.

Desuden er der under de eksisterende udenrigspolitiske instrumenter allerede omfordelt midler for at støtte regionale regeringers håndtering af krisen, og der er taget skridt til at bekæmpe tilfælde af desinformation, der yderligere kan forstærke spændingerne og konflikterne i konflikt- og kriseramte områder, herunder Sahel, De Store Søers Område, Afrikas Horn, Mellemøsten og Latinamerika. Via det europæiske instrument for demokrati og menneskerettigheder finansierer EU endvidere projekter til støtte for journalister og fremmer faktatjek og bekæmpelse af desinformation i forbindelse med covid-19.

Samarbejdet med G7's mekanisme for hurtig reaktion, NATO og andre har ført til øget udveksling af oplysninger og aktiviteter samt bedste praksis. Det har muliggjort en hurtigere udveksling af oplysninger og åbnet døren for flere fælles aktiviteter i fremtiden.

Foranstaltninger

- Kommissionen og den højtstående repræsentant vil inden for deres respektive ansvarsområder:
 - arbejde i partnerskab med WHO for at styrke WHO's epidemiologiske overvågning gennem effektiv medieovervågning og for at fremme opdagelse og imødegåelse af vildledende og skadelige fortællinger
 - støtte samarbejde og udveksling af bedste praksis inden for bekæmpelse af

²⁶ F.eks. jævnlige kontaktgruppemøder/ugentlige videokonferencer.

²⁷ Se f.eks. EU-Udenrigstjenestens særberetninger om EUvsDisinfo (<https://euvsdisinfo.eu/>).

desinformation og udenlandske påvirkningsoperationer på globalt plan gennem konkrete samarbejdsaktiviteter og støtteprogrammer²⁸, der bygger på eksisterende programmer for offentligt diplomati²⁹ og oplysningsaktiviteter

- øge udvekslingen af information med relevante partnere fra civilsamfundet og den private sektor i tredjelande om situationsbevidsthed og trusselsbilleder, bl.a. ved at tilrettelægge høringer, konferencer og offentlige arrangementer³⁰
- styrke eksisterende partnerskaber, herunder med G7 og NATO, og udvide samarbejdet til at omfatte FN og regionale organisationer, herunder Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa, Europarådet og Den Afrikanske Union.
- Som led i "Team Europe"-pakken af tiltag, der går ud på at støtte EU's partnere i deres indsats for at tackle konsekvenserne af pandemien, er det hensigten at fremme adgangen til pålidelig information, bekæmpe desinformation, samarbejde med journalister og medier og støtte initiativer til bekæmpelse af desinformation og misinformation i tredjelande gennem EU-delegationerne og medlemsstaternes diplomatiske missioner i de pågældende lande^{31 32}.

5. STØRRE GENNEMSIGTIGHED PÅ ONLINEPLATFORME OM DESINFORMATION OG PÅVIRKNINGSOPERATIONER

Samarbejde med de sociale medier er afgørende for, at der kan foretages en omfattende vurdering af problemerne og reageres effektivt på infodemien. Siden krisens begyndelse har Kommissionen understreget nødvendigheden af, at onlineplatforme fuldt ud opfylder deres forpligtelser ifølge adfærdskodeksen. Platformenes reaktion på denne udfordring er blevet fulgt nøje, men det er vanskeligt at give en pålidelig vurdering af, om deres foranstaltninger har været rettidige, fuldstændige og virkningsfulde³³.

Nogle onlineplatforme³⁴ har meddelt, at de har tilpasset deres politik for at imødegå desinformation om covid-19. De har fremhævet korrekte og autoritative oplysninger om covid-19 fra WHO, de nationale sundhedsmyndigheder og professionelle medier³⁵. De har nedgraderet indhold, der er blevet faktatjekket og fundet ukorrekt eller vildledende, og begrænset reklamer, der fremmer falske produkter og tjenesteydelser. I overensstemmelse med deres standarder har de fjernet indhold, som vil kunne skade menneskers sundhed eller den offentlige sikkerhed³⁶.

²⁸ F.eks. arrangementet "Disinfo Alert" i Tbilisi i 2019: <https://euvsdisinfo.eu/georgia/>.

²⁹ Disse programmer støtter allerede civilsamfundet med målrettede foranstaltninger til bekæmpelse af desinformation i tredjelande, f.eks. Rusland, Brasilien og Indonesien.

³⁰ Yderligere oplysninger om arrangementet "Disinfo Horisont" findes her: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_160
<https://euvsdisinfo.eu/disinformation-aims-at-undermining-democracy/>

³¹ Se også den fælles meddelelse til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, "Meddelelse om EU's globale svar på covid-19-krisen" (JOIN(2020) 11 final).

³² F.eks. i afrikanske lande, der er berørt af konfliktsituationer, bl.a. Den Centralafrikanske Republik og Congo.

³³ Desuden har visse platforme, der anvendes til at distribuere vildledende oplysninger, ikke underskrevet adfærdskodeksen (f.eks. WhatsApp og TikTok).

³⁴ Navnlige Google, Facebook, Twitter og Microsoft.

³⁵ Til dette formål har platformene indført nye værktøjer, f.eks. informationspaneler, -faktakort, pop-up-meddelelser, landkort og stikord, der fører brugerne direkte til autoritative informationskilder på flere sprog.

³⁶ F.eks. falske påstande om, at man kan blive kureret for en coronavirusinfektion ved at drikke klor.

Faktatjekkere, forskere og civilsamfundsorganisationer spiller en afgørende rolle, men platformene burde have givet dem større indflydelse under den nuværende folkesundhedskrise, f.eks. ved at stille flere data til rådighed eller give faktatjek en mere fremtrædende plads i deres tjenester i alle medlemsstater. Der er derfor behov for en yderligere indsats og informationsdeling fra de sociale mediers side samt øget gennemsigtighed og større ansvarlighed³⁷. Dette understreger, at det er nødvendigt at håndhæve og styrke de politikker, som platformene har forpligtet sig til at gennemføre i henhold til adfærdskodeksen.

5.1. EN STYRKET ROLLE FOR ONLINEPLATFORME UNDER KRISEN

Platformene bør intensivere deres arbejde for at bekæmpe de risici, som krisen har medført. Med udgangspunkt i erfaringerne fra overvågningen af adfærdskodeksen forud for valget til Europa-Parlamentet i 2019 agter Kommissionen at udarbejde et agilt overvågnings- og indberetningsprogram inden for rammerne af kodeksen med fokus på covid-19-relateret desinformation og misinformation. Dette bør udvides til at omfatte platforme, som i øjeblikket ikke har underskrevet adfærdskodeksen³⁸. Kommissionen kan derefter vurdere den virkning, som platformenes politikker har på spredningen af covid-19-desinformation og -misinformation, med hjælp fra Gruppen af Europæiske Tilsynsmyndigheder for Audiovisuelle Medietjenester (ERGA)³⁹. Dette vil også tilvejebringe relevante oplysninger til støtte for afbødningsindsatsen med henblik på at begrænse skaden. Det vil desuden bidrage til EU's fremtidige arbejde, navnlig den europæiske handlingsplan for demokrati og retsaktens om digitale tjenester.

Foranstaltninger

Platformene vil blive bedt om at fremlægge månedlige rapporter om deres politikker og foranstaltninger til håndtering af covid-19-relateret misinformation. Rapporterne skal indeholde følgende:

- *Initiativer til fremme af autoritativt indhold på EU-plan og på medlemsstatsplan*⁴⁰. Platforme bør levere data om de foranstaltninger, der er truffet med henblik på at fremme oplysninger fra nationale og internationale sundhedsmyndigheder, nationale myndigheder og EU-myndigheder samt professionelle medier.
- *Initiativer og værktøjer til bevidstgørelse af brugerne*. Platformene bør levere data om gennemførelsen af deres politikker for oplysning af brugerne, når de kommer i berøring med desinformation.
- *Manipulerende adfærd*. Platformene bør indberette alle tilfælde af manipulation via de sociale medier og operationer, der har til formål at udøve ondsindet påvirkning, eller koordineret falsk adfærd, der opdages på deres tjenester. Platformene bør også samarbejde med EU's medlemsstater og institutioner for at gøre det lettere at evaluere desinformationskampagner og påvirkningsoperationer og fastslå deres

³⁷ Således som illustreret af Brookings: <https://www.brookings.edu/techstream/encrypted-messaging-apps-are-the-future-of-propaganda/>

³⁸ Navnlig dem, der er meget fremtrædende under covid-19-krisen, såsom WhatsApp og TokTok.

³⁹ ERGA har som reaktion på krisen for nylig udvidet kompetenceområdet for undergruppen om desinformation til at omfatte en vurdering af, hvordan platformene reagerer på de udfordringer, som udspringer af denne usædvanlige situation. Ved vurderingen vil der blive lagt særlig vægt på platformenes foranstaltninger til at identificere, kontrollere og forhindre spredning af falske, vildledende eller ukorrekte oplysninger om medicinsk behandling og sygdommen som sådan, om måden, den spredes på, samt om de foranstaltninger, som regeringer og nationale tilsynsmyndigheder har truffet, jf.: <https://erga-online.eu>.

⁴⁰ Visse interessenter har udviklet troværdighedsindikatorer for nyhedskilder, f.eks. Journalism Trust Initiative.

oprindelse.

- *Data om reklamestrømme i forbindelse med covid-19-desinformation*⁴¹. Underskriverne af kodeksen bør fremlægge data om de politikker, der iværksættes for at begrænse reklameplaceringer, der er forbundet med desinformation om covid-19, på deres egne tjenester. Om muligt bør dataene være opdelt efter medlemsstat. Platforme og reklamenetværksoperatører bør også levere sådanne data om politikker til begrænsning af reklameplaceringer på tredjepartswebsteder, der benytter desinformation om covid-19 til at tiltrække reklameindtægter⁴².

Kommissionen vil kraftigt opfordre andre relevante interessenter, som i øjeblikket ikke har underskrevet kodeksen, til at deltage i ovennævnte overvågningsprogram på frivillig basis.

5.2. STØTTE TIL FAKTATJEKKERE OG FORSKERE

Faktatjek er afgørende for, at alle har adgang til pålidelige oplysninger og forskellige synspunkter. Covid-19-krisen har understreget behovet for, at onlineplatforme fremlægger flere oplysninger om arten, omfanget og virkningen af desinformation og sammenligner og vurderer effektiviteten af de foranstaltninger, der træffes. Det europæiske observatorium for digitale medier (EDMO) er netop blevet lanceret for at støtte oprettelsen af et grænseoverskridende og tværfagligt fællesskab af uafhængige faktatjekkere og akademiske forskere, som vil samarbejde med de relevante interessenter om at opdage, analysere og afsløre potentielle desinformationstrusler, herunder i forbindelse med covid-19. I denne forbindelse er en bedre adgang til platformes aggregerede datasæt, der stammer fra covid-19, afgørende for forskningen og en bedre forståelse af desinformationstrusler og -tendenser. Der er desuden behov for en dedikeret forskningsinfrastruktur med henblik på at opdage, analysere og afsløre desinformation og udenlandske påvirkningsoperationer på hele EU's område. Alt dette bør ske i overensstemmelse med de gældende lovgivningsmæssige rammer, herunder inden for databeskyttelse.

Foranstaltninger

- Kommissionen opfordrer platformene til at udvide og intensivere deres samarbejde med faktatjekkere og aktivt tilbyde organisationer i alle EU-medlemsstaterne — såvel som i nabolandene — adgang til deres faktatjekningsprogrammer for alle sprog.
- Kommissionen vil støtte faktatjeknings- og forskningsaktiviteter⁴³, herunder gennem det nyligt oprettede europæiske observatorium for digitale medier (EDMO).^{44 45} Dette vil støtte et uafhængigt tværfagligt fællesskab om covid-19-

⁴¹ Se f.eks. rapporter fra GDI, <https://disinformationindex.org/2020/05/why-is-tech-not-defunding-covid-19-disinfo-sites/>.

⁴² Platformene bør med henblik herpå overveje at anvende indikatorer for troværdighed, der er udviklet af uafhængige faktatjekkere/forskere eller andre interessenter (f.eks. GDI og Newsguard).

⁴³ Såsom projektet "Health Emergency Response in Interconnected Systems" ("HERoS"), der er ved at udvikle en ny metode til at indhente information fra sociale medier vedrørende rygter og misinformation om covid-19 (yderligere oplysninger findes på <https://cordis.europa.eu/project/id/101003606>). Desuden mobiliserer Horisont 2020 den akademiske verden, forskningsorganisationer, fagfolk og private virksomheder for at bekæmpe misinformation, udvikle faktatjekningskapacitet og onlineansvarlighed samt forske i betydningen af et stærkt og uafhængigt medielandskab.

⁴⁴ <https://edmo.eu/>

⁴⁵ I juni 2020 vil EDMO's anden fase blive lanceret med henblik på oprettelsen af nationale/regionale knudepunkter for forskning i desinformation. Der vil blive stillet yderligere midler til rådighed i 2021

desinformation med en teknologisk infrastruktur, der omfatter værktøjer og tjenester⁴⁶. EDMO kan også hjælpe de offentlige myndigheder med forskning og etablere passende forbindelser til systemet til hurtig varsling.

- Kommissionen opfordrer platforme til at nå til enighed med EDMO om en ramme, der giver akademiske forskere adgang til relevante platformes data under hensyntagen til privatlivets fred med henblik på at forbedre opdagelse og analyse af desinformation.
- Kommissionen vil overveje at gøre kildekoden til nogle af de værktøjer, som den har udviklet med det formål at opdage vildledende fortællinger og upålidelige onlinekilder, offentligt tilgængelig for at stille værktøjerne til rådighed for fællesskabet af faktatjekkere.

6. SIKRING AF YTRINGSFRIHEDEN OG DEN FRIE DEBAT

Den aktuelle covid-19-krise har vist, at der er risiko for, at visse foranstaltninger, der har til formål at håndtere infodemien, kan bruges som påskud til at undergrave grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder eller misbruges til politiske formål i og uden for Den Europæiske Union. Det er derfor nødvendigt at være årvågen og opretholde vores grundlæggende rettigheder og fælles værdier, som bør være et centralt element i vores reaktion på covid-19. I den forbindelse er frie og pluralistiske medier afgørende for at kunne bekæmpe desinformation og informere borgerne.

Ytringsfriheden og mediernes og civilsamfundets ret til at granske statens handlinger under denne krise er vigtigere end nogensinde: de offentlige myndigheders ansvar bør ikke begrænses, bare fordi de handler i henhold til nødrretsbestemmelser. De offentlige myndigheder skal sikre gennemsigtighed i deres arbejde, hvilket bidrager til at opbygge borgernes tillid og gøre det muligt at kontrollere beslutningstagningen. Den frie informationsstrøm bidrager til beskyttelsen af liv og sundhed og muliggør og fremmer sociale, økonomiske og politiske drøftelser og beslutningsprocesser⁴⁷. I sidste ende viser demokratiet sin sande styrke og værdi i krisetider.

Under krisen er der meldt om problemer i forbindelse med ytringsfriheden⁴⁸, herunder rapporter om, at journalister, civilsamfundsorganisationer og akademikere har fået begrænset deres adgang til oplysninger, at en sådan adgang er blevet unødigt forsinket, og at journalister oplever, at deres sikkerhed i højere grad er i fare, herunder gennem trusler og intimidering, eller at de uretmæssigt er blevet anklaget for at sprede desinformation.

Siden krisens begyndelse har Kommissionen nøje overvåget de nødforanstaltninger, som medlemsstaterne har truffet, og deres overensstemmelse med traktaten samt EU-retten i almindelighed og chartret om grundlæggende rettigheder i særdeleshed. Flere medlemsstater havde allerede bestemmelser, herunder bestemmelser af strafferetlig

under programmet for et digitalt Europa for at sikre, at der findes nationale/regionale knudepunkter i hele EU. Det tilstræbes, at der opnås fuld geografisk dækning for EDMO gennem det kommende program for et digitalt Europa. I mellemtiden vil Kommissionen tilstræbe synergier med finansiering fra Europa-Parlamentet ved at iværksætte indkaldelser af forslag i sommeren 2020 med henblik på at støtte forskning i covid-19-desinformation.

⁴⁶ Herunder adgang til offentlige databaser, registre over faktatjek og mekanismer til adgang til platformes data under hensyntagen til privatlivets fred med henblik på at lette opdagelsen, analysen og afsløringen af desinformation.

⁴⁷ "Disease pandemics and the freedom of opinion and expression", rapport fra FN's særlige rapportør om fremme og beskyttelse af menings- og ytringsfriheden, David Kaye, april 2020.

⁴⁸ Nogle sager er dokumenteret på Europarådets platform for beskyttelse af journalistik og journalisters sikkerhed og via den EU-medfinansierede platform for kortlægning af pressefrihed, <https://mappingmediafreedom.org/>

karakter, der vedrører desinformation, og en medlemsstat har indført en specifik ny strafbar handling for spredning af desinformation under undtagelsestilstanden⁴⁹. Love, der definerer disse forbrydelser alt bredt, og som har uforholdsmæssigt strenge sanktioner, kan begrænse kildernes vilje til at tale med journalister og føre til selvensur⁵⁰, hvilket giver anledning til særlig bekymring i forhold til ytringsfriheden.

Kommissionen har med støtte fra Europa-Parlamentet medfinansieret en række projekter, der har til formål at kortlægge trusler og risici for mediefrihed og -pluralisme, støtte undersøgende journalistik og yde bistand til journalister, der har brug for hjælp⁵¹.

Covid-19-krisen har fremhævet de frie og uafhængige mediers afgørende rolle som en væsentlig tjeneste, der giver borgerne pålidelige, faktatjekkede oplysninger, der bidrager til at redde liv. Krisen har imidlertid også forstærket sektorens allerede vanskelige økonomiske situation på grund af et dramatisk fald i reklameindtægter på trods af et øget publikum⁵². Situationen er særlig vanskelig for sårbare mindre aktører og lokale og regionale medier. Hele EU's medieøkosystem og dets mangfoldighed svækkes som følge heraf. Kommissionens genopretning- og afhjælpningspakke vil bidrage til at imødekomme umiddelbare likviditetsbehov gennem solvensstøtte og samhørighedsmidler og samtidig styrke sektorens digitale investeringer og modstandsdygtighed gennem InvestEU, Et Kreativt Europa og Horisont Europa-programmet.

Covid-19-krisen har også i høj grad forværret lignende udfordringer rundt om i verden, herunder de udfordringer, som uafhængige medier, der fungerer som værn for demokratiet og menneskerettighederne, står over for. EU vil overvåge udviklingen i overensstemmelse med handlingsplanen vedrørende menneskerettigheder og demokrati for 2020-2024⁵³. EU vil være særligt opmærksom på situationen i de østlige og sydlige nabolande og på Vestbalkan

Alle disse forhold rejser spørgsmål om mediernes og civilsamfundets evne til fuldt ud at spille deres rolle med hensyn til at modvirke desinformation og misinformation.

EU er nødt til at intensivere den politiske og praktiske støtte til uafhængige medier og journalister i EU og resten af verden samt hjælpe civilsamfundsorganisationer i deres bestræbelser på at overvåge og rapportere om begrænsninger af ytringsfriheden og civilsamfundets råderum.

Foranstaltninger

- Kommissionen vil fortsat nøje overvåge nødforanstaltningernes indvirkning på EU-retten og EU's værdier, indtil alle foranstaltninger er udfaset, og fortsætte med at samarbejde med medlemsstaterne om identificerede problemstillinger. Denne overvågning vil danne grundlag for den kommende årlige retsstatsrapport, der vil blive offentliggjort i tredje kvartal af 2020⁵⁴, samt den fremtidige strategi for en

⁴⁹ Ændring af afsnit 337 i den ungarske straffelov.

⁵⁰ Kommissionen har gjort det klart, at demokrati ikke kan fungere uden frie og uafhængige medier, og at respekt for ytringsfriheden og retssikkerheden er afgørende i sådanne tider.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_20_567.

⁵¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/media-freedom-projects>.

⁵² Foreløbige skøn tyder på, at nyhedsforlagenes indtægter kan falde med op til 80 % afhængigt af landet. Små, lokale udgivere forventes at blive ramt hårdest. <http://www.newsmediaeurope.eu/news/covid-19-and-the-news-media-journalism-always-comes-at-a-cost/>.

⁵³ JOIN(2020) 5 af 23. marts 2020.

⁵⁴ Medierne og civilsamfundet har stået over for nye hindringer for, at de kan spille deres rolle i den demokratiske debat under denne krise. Kommissionens årlige retsstatsrapport vil se nærmere på situationen i alle medlemsstaterne.

effektiv anvendelse af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder og den europæiske handlingsplan for demokrati.

- Kommissionen opfordrer medlemsstaterne til at optrappe indsatsen i disse krisetider for at sikre, at journalister kan arbejde sikkert⁵⁵ og under de rette betingelser, og anerkende nyhedsmedier som en væsentlig service.
- Kommissionen opfordrer Parlamentet og Rådet til hurtigst muligt at vedtage den omfattende genopretningspakke, der vil bidrage til at genoprette og styrke mediesektorens modstandsdygtighed for at bekæmpe covid-19-relateret desinformation. Medlemsstaterne bør udnytte denne pakke såvel som EU's økonomiske reaktion på covid-19⁵⁶ til at støtte medier, der er hårdt ramt af krisen, og samtidig respektere deres uafhængighed. Alle EU-aktører bør stræbe efter at støtte medierne som led i genopretningen.
- Denne indsats vil blive ledsaget af, at Kommissionen fortsat vil medfinansiere uafhængige projekter inden for journalistik, mediefrihed og mediepluralisme samt lette adgangen til finansiering og finansieringsmuligheder for mediesektoren⁵⁷.
- Inden årets udgang vil Kommissionen fremsætte forslag om foranstaltninger, der skal styrke mediefriheden og mediepluralismen i Den Europæiske Union som led i den europæiske handlingsplan for demokrati, og den vil fremlægge en handlingsplan for mediesektoren og den audiovisuelle sektor, der skal støtte den digitale omstilling og konkurrenceevnen i disse sektorer yderligere og fremme adgangen til indhold af høj kvalitet og mediepluralisme.
- Kommissionen og den højtstående repræsentant vil:
 - iværksætte målrettede foranstaltninger under programmerne for offentligt diplomati i lande rundt om i verden for at støtte civilsamfundsaktørerne i at formidle pålidelige oplysninger⁵⁸
 - videreudvikle samarbejdet med civilsamfundet, journalister og uafhængige medier i tredjelande gennem regional bistand og bilateral støtte til bekæmpelse af desinformation og fremme af faktatjek.
 - intensivere støtten i forbindelse med overvågning af krænkelser af pressefriheden og støtten til fremme af et sikrere mediemiljø og beskyttelse af journalister, bl.a. ved at yde bistand via EU's mekanisme til beskyttelse af menneskerettighedsforkæmpere og gennem et tættere samarbejde med Den Europæiske Demokratifond.

7. BEVISTGØRELSE AF BORGERNE

Siden den globale pandemi blev erklæret, har efterspørgslen efter forskere, videnskabsfolk og udtalelser fra folkesundhedseksperter været større end nogensinde. Erfaringerne fra covid-19-krisen viser, at det er vigtigt at fremme oplysninger fra autoritative kilder, at beslutninger skal træffes på grundlag af rådgivning fra videnskabsfolk og sundhedspersonale, og at det også er vigtigt at opretholde en demokratisk debat. De viser

⁵⁵ I overensstemmelse med Europarådets retningslinjer for beskyttelse af ytrings- og informationsfriheden i krisetider — <https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/freedom-of-expression-and-information-in-times-of-crisis> — Der bør også gives svar på varslingerne fra Europarådet inden for rammerne af platformen for beskyttelse af journalistik og journalisters sikkerhed.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/ip_20_459.

⁵⁷ F.eks. kan garantifaciliteten for de kulturelle og kreative sektorer støtte mediesektorens finansieringsbehov.

⁵⁸ F.eks. podcasts, faktatjek eller webinarer.

udfordringen ved at håndtere et omskifteligt onlinemiljø⁵⁹. For at kunne bekæmpe desinformation er det af afgørende betydning at sætte borgerne i stand til at foretage en kritisk analyse af information på internettet.

Disse udfordringer tackles bedre, hvis samfundet er bekendt med farerne ved desinformation og misinformation. Der bør lægges særlig vægt på sårbare grupper, f.eks. unge og børn, som i højere grad risikerer at blive vildledt og dermed udsætter sig selv for farligere situationer. Dette indebærer at fremme borgernes medie- og informationskendskab, herunder kritisk tænkning, evnen til at identificere desinformation og digitale færdigheder, og at støtte op om at øge borgernes indflydelse som sådan⁶⁰. Der er allerede gjort meget i denne henseende, men der er behov for en større indsats for at kortlægge synergier, muligheder for samarbejde og udveksling af oplysninger om foranstaltninger til opbygning af modstandsdygtighed med henblik på at begrænse virkningerne af desinformation. Det er også vigtigt, at borgerne har adgang til ressourcer på deres eget sprog.

Foranstaltninger

- Kommissionen, Rådet, den højtstående repræsentant og Europa-Parlamentet vil udveksle bedste praksis vedrørende foranstaltninger til opbygning af modstandsdygtigheden, navnlig på baggrund af de erfaringer, der er gjort under covid-19-krisen.
- Ajourføringen af handlingsplanen for digital uddannelse, der skal vedtages senere i 2020, vil indeholde forslag til foranstaltninger, der kan bidrage til at bekæmpe desinformation, mens programmerne Erasmus+ og Det Europæiske Solidaritetskorpss skaber finansieringsmuligheder for projekter til bekæmpelse af desinformation. Kommissionen vil støtte udviklingen af kritisk tænkning hos brugere af sociale medier gennem den forberedende foranstaltning "mediekundskaber for alle"⁶¹ og gennem det europæiske netværk af centre for sikkert internet.
- Kommissionen påtænker, herunder i den kommende handlingsplan for mediesektoren og den audiovisuelle sektor, at foreslå foranstaltninger til at øge bevidstheden og den kritiske tænkning blandt forskellige grupper, navnlig unge, idet der tages udgangspunkt i de sociale mediers og influencernes potentiale. Dette vil bygge på det ændrede direktiv om audiovisuelle medietjenester, som kræver, at videodelingsplatformene sikrer effektive foranstaltninger og værktøjer til fremme af mediekendskab.
- EU-institutionerne bør på koordineret vis udarbejde oplysningsmateriale om desinformation, om den fare, som den udgør for vores demokratiske samfund, og om de værktøjer, der kan bruges til at opdage og reagere på desinformation, og bør formidle det gennem de relevante netværk og værktøjer til inddragelse af borgerne, så det kan nå ud til forskellige grupper i alle medlemsstaterne og i partnerlandene.

⁵⁹ F.eks. at skulle sætte ind over for de enkelte svigagtige websteder, som dukker op og hurtigt forsvinder igen, hvilket gør det meget vanskeligt at sætte en stopper for svindlerne, når de konstant ændrer deres digitale identitet, og at udarbejde sortlister og informere forbrugerne og platformene.

⁶⁰ F.eks. i forbindelse med mediekendshipsprojekter, støtte til civilsamfundsorganisationer, der hjælper borgerne, og adgang til værktøjer til kontrol af indhold.

⁶¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/2018-2019-call-proposals-preparatory-action-media-literacy-all>. Den sidste indkaldelse i denne forberedende foranstaltning (2018-20) skal efter planen offentliggøres i andet kvartal af 2020.

8. BESKYTTELSE AF FOLKESUNDHEDEN OG FORBRUGERNES RETTIGHEDER

Et særligt træk ved covid-19-krisen har været et fokus på at udnytte forbrugerne. Manipulation, vildledende markedsføringsteknikker, bedrageri og svindel udnytter frygt til at sælge unødvendige, ineffektive og potentielt farlige produkter med falske sundhedsanprisninger eller til at lokke forbrugerne til at købe produkter til overpris. Denne form for indhold kan omfatte desinformation, men det er ulovligt indhold, hvis det krænker forbrugerlovgivningen, hvilket kræver en anden reaktion inden for rammerne af forbrugerbeskyttelsesretten og fra de kompetente myndigheders side⁶².

Efter Kommissionens opfordring har platformene⁶³ fjernet millioner af vildledende annoncer for ulovlige eller usikre produkter⁶⁴. Kommissionen har koordineret en screening af websteder for at finde ud af, hvor forbrugere i EU udsættes for indhold, der fremmer falske påstande eller falske produkter i forbindelse med covid-19. Screeningen — som blev gennemført af netværket for forbrugerbeskyttelsessamarbejde (CPC) — omfattede både en screening på højt plan af onlineplatforme og en dybdegående analyse af specifikke annoncer og websteder med tilknytning til produkter, der er særligt efterspurgt på grund af virusset. Resultatet er, at platformene har fjernet eller blokeret millioner af vildledende annoncer eller vareudbud.

De nationale myndigheders netværk for forbrugerbeskyttelsessamarbejde har samarbejdet med Kommissionen om at bekæmpe denne praksis på en koordineret måde. Kommissionen opfordrede de store platforme⁶⁵ til at samarbejde med forbrugermyndighederne og træffe proaktive foranstaltninger for at bekæmpe svindel⁶⁶. Denne udveksling med de store onlineplatforme har båret frugt⁶⁷, men arbejdet skal fortsættes, navnlig inden for rammerne af den kommende retsakt om digitale tjenester.

Useriøse erhvervsdrivende finder imidlertid måder, hvorpå de kan flyve under platformenes radar og derved udnytte forbrugernes sårbarhed, omgå algoritmisk kontrol og oprette nye websteder. En sådan praksis findes også på uafhængige websteder, der tiltrækker forbrugere gennem annoncer, der f.eks. vises på sociale medier og webmailportaler eller i sponsoreret rangordning i søgemaskiner. De nationale

⁶² Europa-Kommissionen har også opfordret medlemsstaternes myndigheder til at styrke deres bevågenhed og tilpasse deres kontrolaktiviteter vedrørende onlinetilbud på og onlinereklamer for fødevarer og kosttilskud i forbindelse med covid-19 (https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/eu-coordinated-control-plans/covid-19_en) og EU's Kontor for Bekæmpelse af Svig, OLAF, har også indledt undersøgelser https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/13-05-2020/inquiry-fake-covid-19-products-progresses_en

⁶³ De platforme, der reagerede på Kommissionens opfordring, er: Allegro, Amazon, Alibaba/Aliexpress, CDDiscount, Ebay, Facebook (dvs. Facebook, Facebook Marketplace og Instagram), Microsoft/Bing, Google (dvs. Google ads og YouTube), Rakuten, Wish og Verizon Media/Yahoo.

⁶⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/ip_20_938.

⁶⁵ Dvs. markedspladser, søgemaskiner og sociale medier.

⁶⁶ F.eks. ved at opdage særligt efterspurgt produkter, der markedsføres på en vildledende måde for at opnå en uberettiget fordel, og ved hjælp af automatiserede værktøjer proaktivt at fjerne vildledende annoncer og "mirakelprodukter", der indeholder ulovlige sundhedsanprisninger.

⁶⁷ F.eks. har Google blokeret eller fjernet over 80 mio. covid-19-relaterede annoncer (globalt), og eBay har blokeret eller fjernet over 17 millioner opførelser på dens globale markedsplads, der krænker EU's forbrugerregler.

forbrugermyndigheder er således fortsat i alarmberedskab og vil fortsætte med at samarbejde med Kommissionen om at beskytte forbrugerne online⁶⁸.

Kommissionen optrapper samarbejdet og udvekslingen af oplysninger med platforme og selvregulerende annonceorganer for at udvikle automatiske værktøjer til opsporing af vildledende annoncer. Indtil krisen er ovre, bør platformene regelmæssigt rapportere om effektiviteten af deres foranstaltninger og om nye tendenser.

Mange svigagtige websteder har domænenavne, der indeholder covid-19 relaterede nøgleord såsom "corona", "maske" eller "vaccine"⁶⁹. Disse websteder er særligt skadelige, når de fejlagtigt fremstår som legitime websteder eller myndighedernes websteder. Kommissionen er gået i dialog med sektoren for domænenavne med henblik på at udveksle og fremme god praksis for at forhindre spekulation i og misbrug af domænenavne⁷⁰ og er blevet enig med EURid, som er operatøren af domænet ".eu"⁷¹, om lignende foranstaltninger.

Foranstaltninger

- Støtten til de nationale forbrugerbeskyttelsesmyndigheder inden for netværket for forbrugerbeskyttelsessamarbejde vil omfatte finansiering af deres kapacitet med hensyn til at foretage en agil overvågning af markederne. På længere sigt vil Kommissionen se på muligheden for at stille en fælles værktøjskasse til rådighed, f.eks. et kriminalteknisk observatorium for digitale markeder, der benytter specifikke værktøjer til at gennemføre onlineundersøgelser og screene problematisk praksis i forbindelse med covid-19⁷².
- Det internationale samarbejde og udvekslingen af erfaringer vil blive styrket (f.eks. gennem International Consumer Protection Enforcement Network) for at fremme EU's tilgang til bekæmpelse af vildledning af forbrugerne i forbindelse med covid-19⁷³.

⁶⁸ Kommissionen har udsendt retningslinjer for at hjælpe forbrugerne med at identificere og undgå potentiel covid-19-relateret svindel, når de handler på nettet: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/enforcement-consumer-protection/scams-related-covid-19_da.

⁶⁹ Kommissionen samarbejder også tæt med Europol og med registratorer om at lette udvekslingen af oplysninger, der gør det muligt hurtigt at opdage, rapportere og fjerne covid-19-relaterede websteder, som anvendes til kriminelle formål:

https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/catching_the_virus_cybercrime_disinformation_and_the_covid-19_pandemic_0.pdf

⁷⁰ Disse omfatter foranstaltninger til kontrol af korrektheden og gyldigheden af registranternes oplysninger vedrørende domænenavne, der indeholder covid-19-relaterede nøgleord, og indberetning af mistænkelige registreringer til relevante myndigheder såsom forbrugerbeskyttelsesorganer og retshåndhavende myndigheder. Se også: <https://www.icann.org/news/blog/keeping-the-dns-secure-during-the-coronavirus-pandemic>.

⁷¹ <https://eurid.eu/en/news/doteu-covid19-measures/>.

⁷² Kommissionen vil koordinere samarbejdet mellem CPC-netværket og domæneregistre og betalingstjenesteudbydere for på effektiv vis at bekæmpe svindel rettet mod forbrugerne.

⁷³ OECD har udarbejdet en vejledning i, hvordan man kan identificere svindel, med inspiration fra den fælles holdning i netværket for forbrugerbeskyttelsessamarbejde, som identificerer de mest almindelige former for covid-19-relateret svindel, og som blev offentliggjort i marts.

<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/protecting-online-consumers-during-the-covid-19-crisis-2ce7353c/>.

https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/enforcement-consumer-protection/scams-related-covid-19_da.

KONKLUSION

EU har reageret på den trussel, som desinformation, misinformation og udenlandske påvirkningsoperationer udgør under covid-19-krisen. Omfanget af den potentielle indvirkning på borgernes sundhed og stabiliteten i vores samfund samt de mangler, krisen har afsløret, kræver imidlertid fortsatte bestræbelser på at intensivere dette arbejde. Covid-19-krisen er blevet en test af, hvordan EU og de demokratiske samfund, EU omfatter, håndterer denne udfordring. På baggrund af de påviste udfordringer, de hidtidige erfaringer og de foreslåede løsninger på kort sigt vil EU's samfund og dets demokratiske kontrol på længere sigt blive stærkere og mere modstandsdygtige og bedre forberedt på fremtidens udfordringer.

Kommissionen og den højtstående repræsentant vil hurtigt iværksætte de foranstaltninger, der foreslås i denne meddelelse, og skabe grundlaget for en mere langsigtet tilgang som led i den europæiske handlingsplan for demokrati, der forventes fremlagt i slutningen af året, såvel som den kommende retsakt om digitale tjenester.